

GRØNLANDS KORALLER

Af dr. phil. P. L. Kramp

Der er ingen blomster i havet; men der er dyr, som ligner blomster, lige så skønne i form og farver som landjordens flora. Det er koraldyrene. De har en trind, cylindrisk krop, som i sin øverste ende har en mundåbning omgivet af en eller flere kredse af fangarme (tentakler). Så længe dyret ikke forstyrres, holder det sine fangarme udbredt til alle sider ligesom bladene i en blomst; men ved den mindste berøring bøjes de sammen og trækkes ind. De er tæt besat med mikroskopiske, giftige nældekapsler, og når et eller andet omkringsvømmende lille dyr kommer til at røre ved fangarmene, lammes det af giften, fangarmene griber om det og putter det ind i munden, og derfra glider det videre ned i koraldyrets mavehule. Alle koraldyr lever udelukkende af dyrisk føde. Bortset fra søanemonerne, som er enlige, formerer koraldyrene sig ved knopskydning og danner kolonier, hvor enkeltindividernes (polyppernes) mavehuler står i forbindelse med hverandre, således at hvad een polyp fortærer, kommer også de andre til gode.

Når vi taler om koraller, tænker vi mest på tropernes koralløer og rev, men der er også koraller ved Grønland, ikke mange, og slet ingen af den slags, som danner korallrev. Foruden søanemonerne, hvis bløde legeme er uden skelet, kender vi fra farvandene vest for Grønland 25 arter af koraldyr, som har et mere eller mindre veludviklet skelet, hovedsagelig af kalk; de lever næsten allesammen ude i det dybe vand, kun nogle få kan også findes inde i nærheden af kysten. Langt de fleste hører til de „ottearmede“, hvor polypperne altid har otte fangarme, som er fjergrenede. Af de mangearmede koraller, eller *stjernekorallerne*, kendes kun to fra Grønland, *Caryophyllia clavus* og *Flabellum alabastrum*; de har et hårdt skelet af hvid kalk med stråleformigt ordnede lameller, og i modsætning til de allerfleste andre stjernekoraller danner de ikke kolonier, men individerne, som kan blive 3–5 cm i diameter, sidder enkeltvis på havbunden. De er begge fundet på dybt vand, 657–1200 m, i den sydlige del af Davisstrædet, hvor navnlig *Flabellum* er meget almindelig.

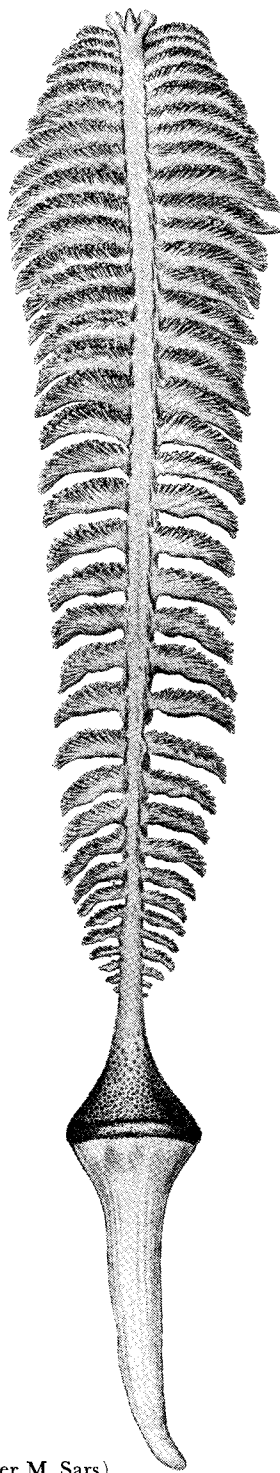
Til de ottearmede koraller hører 10 grønlandske arter af *søkoralkenes* orden (Alcyonacea); de fleste af dem kan leve både i dybet og på lavere vand og går langt nordpå ved Grønlands kyst, nogle helt op til Thule. *Hornkorallerne* (Gorgonacea) er sparsomt repræsenterede ved Grønland; de danner busklignende kolonier, hvis grene har en indre horn-

agtig akse overtrukket af et barklag af små kalknåle (spikler). To arter af hornkoraller, *Primnoa resedæformis* og *Stenogorgia borealis*, er fundet i fjordene mellem Julianehåb og Fiskenæsset, to andre på dybt vand i Davisstrædet.

Otte arter af de grønlandske koraldyr hører til *søfjerenes* orden (Pennatulacea). De har et langt skaft, på hvis sider polypperne sidder som fanen på en fjer. Inden i skaftet ligger en lang, tynd kalkstav, som stiver kolonien af og holder den i opret stilling, og skaftets nederste ende sidder stukket ned i havbundens ler. Overalt i polyppernes og skaftets vægge ligger en mængde små kalkspikler, og det er dem, som giver kolonien dens farver, som ofte er pragtfuldt røde, violette eller gule. Når polyppernes otte fjerformede gennede fangarme er udstrakte, er det, som om kolonien var indhyllet i det fineste kniplingsslør. Spredt imellem de store polypper sidder talrige ganske små, skælformede individer uden fangarme; de pumper vand ind og ud af koloniens indre hulrum.

Nogle søfjer er kun få centimeter høje, men andre opnår en betydelig længde. Arterne af slægten *Pennatula* hører til dem, der i særlig grad ligner en fjer, idet polypperne sidder i regelmæssige skrårækker langs de to sider af skaftet, alle polypperne i samme række er sammenvoksede i næsten hele deres længde, og i hver række aftager de jævnt i længde fra den yderste, som er meget lang, til den inderste nærmest skaftet, og her anlægges stadig nye små polypper, så der bliver flere og flere i rækken. Der er tre vestgrønlandske arter af denne slægt, og de lever alle på dybt vand i Davisstrædet syd for den undersøiske ryg, som med dybder på 600 meter og derunder går fra Grønlands kyst ved Holsteinsborg over til Baffinland og adskiller Baffinbugtens dybe bassin fra Atlanterhavet. En af dem er den dybt røde *Pennatula grandis*, som kan blive 45 cm høj og er fundet en enkelt gang på 1200 meters dybde omtrent udfor Fiskenæsset. Den forholdsvis lille *Pennatula aculeata* er fundet på omtrent samme sted.

Anthoptilum grandiflorum er ejendommelig ved, at skaftet er S-formigt bøjet eller spiralformigt indrullet; når det rettes ud,

Den store søfjer, *Pennatula grandis* (efter M. Sars)

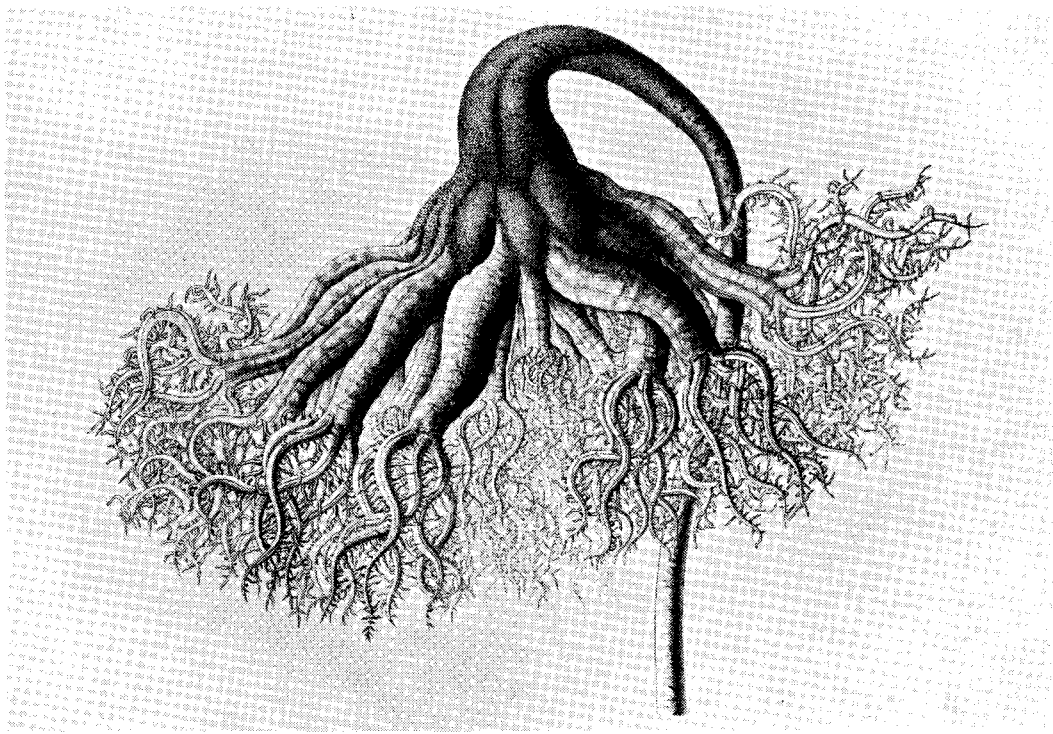
er det næsten en halv meter langt; polypperne er store, ikke sammenvoksede, og sidder nogle få sammen i små grupper, så ligheden med en fjer er ikke synderlig udpræget; farven er lyserød eller brunlig. Det er en ægte dybhavsform, som er fundet tre steder i Davisstrædet på 790–1200 meters dybde. *Kophobelemnion stelliferum* er ikke nær så elegant som de andre; den er groft bygget, ca. 75 cm lang og har en kedelig brun farve; de meget store polypper sidder uregelmæssigt på skaftet. Også den er fundet tre steder i Davisstrædet på 790–2260 m.

Alle disse og endnu et par arter af søfjer er ligesom de to dybhavs-hornkoraler og de to enlige stjernekoraller vidt udbredte i Atlanterhavet (tildels også i Stillehavet og Det indiske Ocean), så det er ikke mærkeligt, at de forekommer i den dybe del af Davisstrædet, som jo er en direkte nordlig udløber af Det atlantiske Ocean og har temperaturer omkring 3° C, næsten lige så meget som på tilsvarende dybder i selve Atlanterhavet.

Det atlantiske bundvand i Davisstrædet kan ikke komme over ryggen udfor Holsteinsborg, og derfor er Baffinbugtens dyb opfyldt af en meget kold vandmasse, hvis temperatur er under 0° fra ca. 1000 meters dybde nedefter. Fra dette iskolde dyb kender vi kun to arter af søfjer. Af den lille, slanke *Virgularia tuberculata* blev der på Godthåb-ekspeditionen i 1928 taget en koloni udfor Lancaster Sound på 680 m ved en temperatur af $\div 0,4^{\circ}$. Det var et mærkeligt fund, idet denne art ellers har en østlig udbredelse fra Irland og Skagerak til Sibiriens nordkyst.

Umbellula encrinus er kæmpen blandt søfjerne; den kan blive over 2 meter høj, og den lever kun i de arktiske dybhavsområder. Flere andre arter af *Umbellula* er fundet rundt omkring i de dybe dele af alle de store oceaner, men ingen af dem når tilnærmelsesvis den størrelse som den arktiske art. Den adskiller sig fra alle andre søfjer ved, at polypperne er samlede i en dusk helt oppe i den øverste ende af det uhyre lange skaft. Hos meget store eksemplarer kan der være op til 40 polypper i denne dusk, og de enkelte polypper kan være 8–10 cm lange foruden fangarmene, som er næsten lige så lange som kroppen. Arten er fundet adskillige steder i farvandene mellem Østgrønland, Island, Norge og Spitsbergen og videre østpå i 210–1300 meters dybde og hører altså hjemme i de kolde polarområder. Ved Vestgrønland var den indtil 1928 kun taget i Umanakfjord, men på Godthåb-ekspeditionen fandt vi den desuden på otte lokaliteter i den nordlige del af Baffinbugten, i Melvillebugten, Jones Sound, Inglefield Bay og helt oppe i Smith Sound, på dybder mellem 450 og 1200 m og ved temperaturer mellem $+ 1,1^{\circ}$ og $\div 0,6^{\circ}$; nogle af stederne fik vi den i stort antal. De fleste steder blev den taget i ottertrawl.

Såvidt vi ved, kan alle søfjer lyse i mørke, og *Umbellula* er særlig kraftigt lysende. Vore trawltræk i Umanakfjord blev foretaget en mørk nat i september, og jeg skal aldrig glemme det pragtfulde syn af de talrige langstilkede *Umbellula*, der hang i trawlens masker og udsendte deres strålende blåhvide lys. I almindelighed lyser søfjer kun, når de irriteres; men det at blive fanget i en trawl og halet op på et skibsdæk må jo også

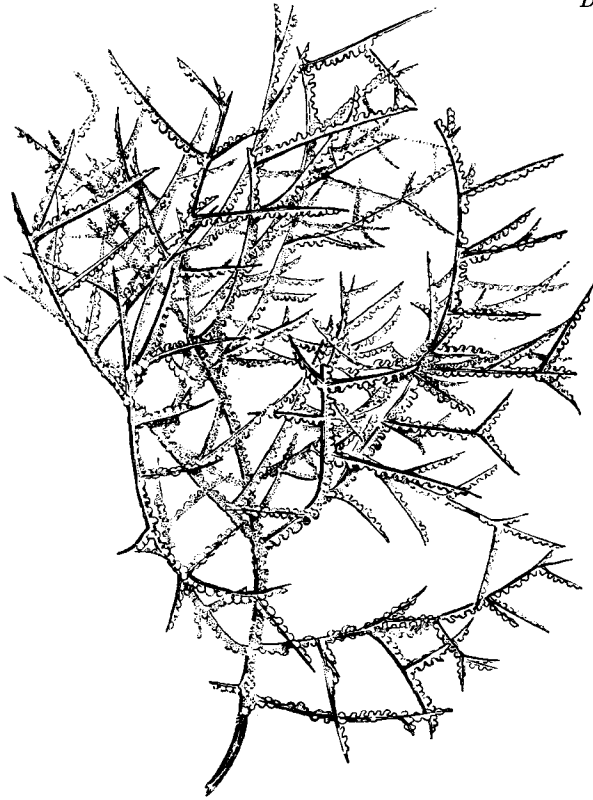

Toppen af Umbellula encrinus (efter Danielssen og Koren)

antages at virke ret irriterende, så det var ikke så underligt, at de tændte hele illuminationen. Der er mangfoldige havdyr, som kan lyse, og det er meget omstridt, hvad gavn de har af det. Hos visse dybhavsfisk med lysorganer har lyset sikkert betydning ved at tillukke svømmende dyr, som fisken kan æde. Man kunne også nok tænke sig, at lyset fra *Umbellula's* polypper kunne tillukke føde, men det rimer ikke så godt med, at det stærkeste lys udgår fra den lange stilk, og det kan polypperne deroppe i toppen jo næppe have glæde af.

I 1870 fandt man i maven af en haj, en havkal, som var fanget i nærheden af Jakobs-havn, en meget mærkelig ting med sortebrune, strittende grene. Det viste sig at være en *sortkoral*, hvilket var meget overraskende, da sortkoraler ellers hører hjemme i varme have. Blandt koraldyrene udgør de en særlig orden, *Antipatharia*; ligesom hornkoralerne har de en hornagtig akse, men der er intet barklag med kalkspikler, og polypperne har som regel 6 små og ugreneede tentakler. Aksen er sort eller sortebrun og besat med små torne. Den grønlandske art, *Bathypathes arctica*, har et virvar af ganske tynde og meget hårde grene, som danner omtrent rette vinkler med hinanden og flere steder vokser sammen, så hele kolonien hænger sammen som et maskeværk, der løber ud i en mængde spidse syle. Hajerne er jo grådige dyr, som sluger alt, hvad de kan få fat på; men en

Den arktiske sortkoral, *Bathypates arctica*
(efter Pax)

koloni af *Bathypathes* kan ikke komme længere end i hajens mave; de små, bløde polyper fordøjes, men det stive maskeværk bliver siddende, og siden den første opdagelse i 1870 er hajer med sortkoral i maven fanget adskillige steder ved Grønlands vestkyst lige fra Godthåb til Søndre Upernivik. Kolonier med levende polyper er kun fundet to gange, af Ingolf-ekspeditionen i 1895 og af Godthåb-ekspeditionen 1928, begge gange på dybt vand, 1100–1200 m, udfør Godthåb, og begge gange blev der taget adskillige meget store kolonier. Arten er ikke med sikkerhed kendt fra andre steder. Da den kun er fundet levende i det forholdsvis varme vand ($3,3^{\circ}$) i Davisstrædet dyb, er den sandsynligvis en atlantisk dybhavsform, og man må antage, at de hajer, der blev fanget i Diskobugten og længere nordpå med sortkoraller i maven, har fået dem i sig nede i Davisstrædet dyb syd for ryggen og har svømmet omkring i lang tid med det ufordøjelige stads i maven, indtil de bed på krogen langt borte fra det sted, hvor de havde indtaget det uheldige måltid. Det ville være meget ønskeligt at få underretning om alle fund af denne mærkelige koral; billedet viser, hvordan den ser ud, den er let at kende og ikke til at tage fejl af.